

MARIAN LUUT

ANNA TIITTA

MARIAN LUUT

MARIAN LUUT

Anna Tiitta

©2019 Anna Tiitta

Päällys ja taitto: Anna Tiitta

Kannen kuva ©2015 Anna Tiitta

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 9-789-528-009-542

”Maailma on, tietenkin, vain käsityksemme siitä.”

Anton Tšehov

Hiljainen kylä eli vähäistä ja sulkeutunutta elämäänsä tien ja joen välissä. Sen asukkaat sulkiivat ajatuksistaan epämurheen ja pahan, kävivät seuroissa, keittivät Ruotsista soudetun kahvinsa ja söivät siikansaa ja perunansa aivan kuin kaikki olisi ollut mitä parhaiten päin.

Yhtenä päivänä vain tytöt palasivat ja kylä hiekkatien varressa alkoi pidätellä hengitystään. Vain koirat juoksivat, ihmiset kävelivät varovasti kuin heikoilla jäillä ja vaikka oli vasta elokuu, herkimmit kuulivat jalkojensa alla hauraiden jäiden ritinää.

Ajan oloon pojat häipyivät ihmisten mielistä ja asettuivat muistoiksi äitiensä uniin. Kylä vaikenä pitkäksi aikaa, sille kun oli tullut tavaksi kyyristyä piiloon aina, kun jotain pahaa tapahtui. Miehet katsoivat toistensa ohi, naiset eivät kokoontuneet ompeluseuroihin, eivätkä yläkoululaiset enää pelanneet neljää maalia rantaniityllä. Vain nuorimmat riekkuiivat, ymmärtämättä, että rikkoivat kylän kirjoittamattomia sääntöjä.

Kun aikaa oli kulunut riittävästi, kylä veti hiljaa henkeä ja yritti taas varovaisesti elää. Ihmiset pysähtyivät maitolaitureille juoruilemaan, pojat virittelivät mopojaan ja tytöt vertailivat vaatteitaan, eikä kylä enää suuremmin surrut, lapsia kun sentään vielä jäi, ja lisää syntyisi tasaiseen tahtiin.

Kylä alkoi kutistua, kun 70-luvun muuttoliike kohosi huippuunsa ja nuorempi väki lähti Ruotsiin. Osa meni kumitehtaalte Trelleborgiin, joku Volvolle, muutama poika Kiirunan kaivoksiin. Esikoispojat kasvoivat miehiksi kotonaan ja jos tila oli edes puoliksi elinkelpoinen, jatkoivat maanviljelystä siitä mihin isät lopettivat.

Osa tytöistä lähti emäntäkouluun, osa kansanopistoon, joku pääsi seminaariin. Muutamat naitiin peräti emänniksi Ruotsin puolelle Väylää. Loput jäivät kotiin ja odottivat pian essuntaskut kohollaan, että ennättäisivät naimisiin ennen lapsen syntymää.

Kesällä pihoihin alkoi ilmestyä ruotsalaisilla rekisterinumerolla varustettuja Saabeja ja Volvoja, vanhoja ja uusia sen mukaan, mihin itse kullakin kesätulijalla oli omasta mielestään tarvetta. Ja varaa.

Kylä hengitti taas hitain vedoin ja koulun piha täyttyi naurusta. Pojat kasvoivat ulos rippipuvuistaan, mutta monikaan tytöistä ei mennyt enää suolle. Ei moni aikuisistakaan. Suota ei enää ollut.

Tai niin ihmiset ainakin uskoivat

Maria

Maria tuoksui jo lapsena levottomuutta herättävästi. Kun hän tuli tiellä vastaan, äidit ottivat tiukasti poikiaan kädestä ja vaimot tarrautuivat miestensä kyynärvarteen. Vanhat pysähtyivät muistelemaan kadonnutta nuoruuttaan, pappi kääntyili hätäisesti ja teki salaisia merkkejään ilmaan.

Miehet tuijottivat tuota omituista keijukaista ja vapisivat halusta seurata tyttöä, mutta suurin osa ymmärsi, miksi se ei olisi soveliasta. Heissä nousi hirvittävä pettymys käsillä olevaan ja mielessä alkoi itää toive päästä kapeasta, kieltojen rajoittamasta elämästä sinne minne tietä ei ollut, vain salaisia polkuja ahmojen silmien alla.

Yksinkävelevät naiset ajattelivat, että jossakin on pakko olla Onnellisten Saaret. He katsoivat apeina pois päin ja surivat paljain käsin, että heillä ei ollut airoja veneissään. Vain vaimot ja äidit ajattelivat Mariasta pahaa, mutta eihän se tytön vika ollut.

Hän oli vain sattunut syntymään sellaiseksi.

Väylä oli aina sininen ja pellot vihreitä, metsä ja suo satuja täynnä ja Maria oli kuin Hamelnin Pillipiipari, jonka perässä lehahteli lapsilauma. Tytöt sirkuttivat kuin linnut ja halusivat jokaista puuta. Poikien sisällä velloi kylmä ja kuuma, eivätkä he tienneet, miksi Marian lähellä tuli niin omituinen olo. Samalla kertaa pelottava ja onnellinen.

Lapset leikkivät metsässä koko päivän. Pojat kiipesivät puihin ja tytöt nousivat suon reunan suurelle kivelle, ja vaikka oli elokuu, heidän naurunsa helähti kuin pillijää. Kahahti pehmeästi kuin sulavan ääni, toukokuinen jäiden lähtö Peskijärvessä.

Maria ei ymmärtänyt, miksi lapset seurasivat häntä, sillä kaikkein mieluummin hän olisi kulkenut metsässä itsekseen. Hän istahti muurahaispesän viereen ja katseli kuinka sen asukkaat marssivat itseään suurempia taakkoja kantaen. Lapset, lapset ovat minun taakkani, hän ajatteli. Niitä vain on kerta kaikkiaan liian monta.

Äidit etsivät lapsia pitkin päivää. Kun Maria illansuussa palasi, he tavoistaan poiketen sieppasivat pienimmät syliinsä, mutta lapset rimpuilivat irti ja tanssivat pitkin pihaa, niin kuin ennenkin.

Äidit rauhoittuivat, kaikki näytti olevan niin kuin pitikin.

Letit avattu ja tukka silmillä, he sentään suurempia toruivat tiukin ilmein. Missä ne lettinauhat on, Ruotsista ostetut rusetit?

Essuntaskussa! Essuntaskussa, tytöt rallattivat ja heiluttivat mustia hiuksiaan. Ei net pysy, liukhaat.

Saat uuet, teen matonkuteista, pysyvät paremmin, äidit katsoivat tyttöjä jo nauru silmissään.

Tytöt tanssahtelivat pihassa vielä hetken ennen kuin menivät pirttiin. Pojat seisoivat vaitonaisina ja katsoivat kauemmaksi, aivan kuin olisivat mielessään jo toisaalla jonkun toisen äidin luona. Se herätti äideissä levottomuutta.

Lopulta äidit uskoivat lapsensa Marian huomaan ja hän palasi aina viimeistään iltalypsyn aikaan kaikki mukanaan. Lapset olivat joskus riehakkaita ja iloisia, toisinaan hiljaisia ja vakavia, mutta asettuivat taas illaksi omiin askareisiinsa. Ja olihan Maria kahdentoista, kyllä häneen saattoi luottaa, maalla lasten piti kasvaa nopeasti.

Maria tottui siihen että lapset seurasivat häntä, ja siihenkin, että sai ihmisissä aikaan monenlaisia tunteita. Hän näki, miten aikuiset kavahtivat ja nuuhkivat ilmaa sieraimet väristen. Kun koulu syksyllä alkoi, pojat kilpailivat siitä, kuka pääsisi hänen viereensä istumaan, vaikka muutoin hämillään tyttöjä väistivätkin.

Sitä Maria joskus ihmetteli, miksi pojat hänen lähellään kulkivat posket hehkuen ja miksi tytöt heilauttivat pitkiä hiuksiaan kuin raisut nuoret varsat, jotka lautumella ilman emoja juoksivat. Oudolta tuntui sekin, että naisopettaja katsoi häntä usein pitkään, mutta miesopettaja vain vilkaisi, joskus toki toiseenkin kertaan.

Ei Maria kaunis ollut, hänessä ei ensinäkemältä ollut mitään erityistä. Oli vain laiha linnunluinen lapsi, joita sen aikaisissa oloissa kasvoi ja niin tavallinen, että melkein sulautui maisemaan. Toisella katsomalla hän oli kuin haurasvartinen vanamo, taipuisa ja tuoksuva, salassa sisältäpäin kasvava. Hänen hiekanväriset hiuksensa liehuivat vapaina silkkaa lasia ja sulokkaankapeilla ketunkasvoilla loisti harvinaisen luottavainen hymy.

Mutta sen sijaan, että Maria olisi herättänyt halun suojella, hän herättikin halun koskea. Koskea ensimmäisenä johonkin niin harvinaiseen, heittäytyä vatsalleen mättäälle ja tunnustella tuoksua jonka juuri ja juuri tavoitti ennen kuin aurinko laski.

Herr, erbarme Dich meiner

Lumovoimastaan täysin tietämättömänä Maria peilasi kuvaansa tuvan ikkunaan. Mie olen niin laiha ja kapea, hän suri hiljaa. Voi miten Maria toivoikaan, että saisi oikeat rinnat niiden nuppujen sijaan, joita hän iltaisin vuoteessa tunnusteli. Voimistelutunnilla hän oli nähnyt, että joillakin tytöillä ne jo kasvoivat.

Salaiseen paikkaan hän ei tohtinut koskea, syksyllä alkaisi rippikoulu, eikä silloin sopinut edes ajatella sellaista.

Tytöt jokitörmillä kasvoivat kuin sudenkorennot heiluvan rantaheinän päässä ja muuttuivat pikkuhiljaa toukista perhosiksi. He seisovivat iltaisin kamareidensa pienten peilien edessä ja katselivat öljylampun valossa itseään kuin ihmettä odottaen.

Mutta äidit pelkäsivät, olivat aina pelänneet. Piä ittes puhtaana, he olivat sanoneet tyttärilleen tuntuilla ja jokilaaksoissa kautta vuosikymmenten. Piän, piän, tytöt olivat aina luvanneet ja heilauttaneet huolettomina tummia hiuksiaan.

Tyttöjen lupauksista huolimatta äidit nojasivat iltalypsyllä otansa lehmän lämmintä kylkeä vasten ja rukoilivat sydämensä pohjasta, vaikka tiesivät sen turhaksi. Ei jumalalla tyttölapsille aikaa ollut, miehet pitivät Herra Sebaotin tiukasti itsellään, niin kuin olivat pitäneet aikojen alusta asti.

Piä ittes puhtaana, Annakin oli toistanut Marialle pitkin kevättä.

Hän oli alkanut pelätä, kun tytär entistä useammin katseli itseään ja tutki tulevia. Hän oli antanut Marialle äitien yhteisen siunauksen ja toivonut tytön säästyvän pahimmalta. Lapsihan se vielä oli.

Piän, piän, Maria oli aina huolettomana vastannut. Hän oli katsonut ujosti ohi ja maistellut äidin sanoja.

Piä ittes puhtaana, mitä se nyt sitten tarkoittaakaan, hän oli ajatellut sanat ensimmäisen kerran kuultuaan. Alapesua nyt ainakin, ja sitä pientä mustalaikkuista emalivatia, jonka päälle piti joka ilta hellan nurkassa pesukintaan kanssa kyykistyä. Aamulla myös, kuukautisten aikaan, ne olivat Marialla jo alkaneet. Siksi hän tiesi katso-mattakin, että hänessä oli karvoja.

Se tuntui kiusalliselta ja veri haisi pelottavalta ja kiinnostavalta.

Viimeinen lapsuuden kesä oli aurinkoisin minkä Maria muisti. Sitten myöhemmin. Jälkeenpäin hän ymmärsi senkin, että ne Annan mo-
neen kertaan toistamat ikiaikaiset sanat olivat äitien turvasanoja ma-
talajalkaisille tyttärille, joiden vartalot alkoivat jo kurottua kohti nai-
seutta, vaikka mieli horjahteli vielä lapsen maan rajalla.

Rippikoulussa, ruotsinvalkoiseksi rapatun tiilikirkon ja saksalai-
silta polttamatta jääneen punaisen kellotapuln välissä pojat alkoivat
tulla lähemmäksi. Joillekin riitti, että saivat olla Mariaa liki, mutta
rohkeimmat yrittivät koskettaa salaa hänen hiuksiaan. Johannes kat-
seli Mariaa ja Maria Johannesta, kellotapuln vastatervattu paanu-
katto tuoksui jokiveneiltä.

Ennen rippisunnuntaita Marian rinnat avautuivat yllättäen kuin
lumpeenkukat kesäyössä. Ne alkoivat kiristää puseroa niin, että Anna
joutui kiireellä ratkomaan rippimekon saumoja. Pojat saivat kuumei-
sen kiillon silmiinsä ja pikkupappi takelteli pahan kerran käskyjen
selityksissä.

Potsdamissa syntynyt kanttori polki virsitunnilla urkuharmonia
niin rytmikkäästi, että itse rovasti jo katsoi miestä moittivasti.

Stollbe rauhoittuu nyt, hän kuiskasi suu lähellä kanttorin korvaa.
Rovastin henki haisi piparmintulle.

Herr, erbarme Dich meiner. Ilmassa on julman merkit, kanttori
puhui suoraan jumalalle ja katsoi rippilapsia. Hän pudisti päätään ja
jatko raisua soittoaan rovastin sanoista välittämättä.

Ripillepääsyn päivänä Marian pelko alkoi itää. Hän näki, miten
ehtoollisleipää ojentavan nuoren papin kädet tärisivät ja viiniä jakava
rovasti pysähtyi niin pitkäksi aikaa hänen eteensä, että vieressä pol-
vistuva tyttö nosti päänsä ja katsoi ehtoolliskalkkia suu jo valmiiksi
auki. Kun rippilapset kääntyivät kirkkokansa päin, Maria etsi kat-
seellaan äitiä, vaikka tiesi sen turhaksi.

Olisit vaikka vain ovensuussa, voisit istua takapenkissä, hän oli
pyytänyt vielä kirkon pihassa, mutta äiti ei taipunut.

Odotan ulkona, Anna oli sanonut ja lähtenyt sankarihaudoille.
Hän oli ollut kirkossa viimeksi äitinsä hautajaisissa ja siitä oli jo ai-
kaa. Hän katseli valkoisten ristien rivistöä. Lähelle graniittisotilasta
oli haudattu ensirakkaus ja kaikki mikä olisi voinut olla paremmin.

Pilvi pysähtyi auringon eteen ja Annan tuli kylmä.

Erik oli jäänyt kotiin. Hänkään ei kirkonmenoista piitannut eikä uskovaisista. Jumalasta hän ei ollut ihan varma.

Jos jumala on olemassa, hän on Kemijoen latvavesillä kalassa, vetää uistinta nimettömässä tonkopurossa, eikä edes ajattele näitä teko-pyhyiden kyllästämisiä syntisäkkejä, Erik oli sanonut Annalle ennen sitä ensimmäistä kertaa.

Mutta raamatussa sanotaan, että synnin palkka on kuolema, Anna oli vastustellut, vaikka oli jo päättänyt saada Erikin itselleen, oli sen hinta sitten mikä hyvänsä.

Hän yritti vielä näön vuoksi väistellä miehen käsiä.

Raamatuista viis, Erik nauroi, kaappasi Annan syliinsä ja kantoi kamariin. Jos joku maailmankaikkeudessa on jumalaista, niin tämä, Erik oli asiasta varma.

Totisesti, Anna oli ajatellut, ja sillä hetkellä uskonut hetken kumpaankin; mieheen ja jumalaan.

Juhannuksen jälkeen Maria alkoi tuntea olonsa turvattomaksi. Siihen asti häntä oli suojellut lapsuus. Ihmiset sanoivat, että ripillepääsy antaa naimaluvan, mutta Maria ei ollut ihan varma mitä kaikkea se tarkoitti. Ei niistä asioista tyttöjen kesken juuri puhuttu.

Kotona Maria ei uskaltanut asiaa edes kysyä, sillä ripillepääsyn jälkeen hän oli kuullut vanhempiensa riitelevän. Äidin hiljainen puhe ei kuulunut kamariin asti, mutta isän ääni kaikui vieläkin korvissa.

Vahdi nyt sitten, ettei tytöstä tule huoraa!

Maria ei halunnut ajatella mitä huora tarkoitti, mutta pelottavalta se oli kuulostanut. Oikeastaan hän ei halunnut sitä edes tietää. Hän ei halunnut ajatella kenestäkään pahaa. Ei edes Inkeristä jolla oli kaatumatauti ja josta kaupalla kuiskittiin, että huora mikä huora.

Johannes, Johannes on erilainen, Maria puhui linnuille ja ajatteli toukokuuta.

Joutsenten satapäinen parvi oli peittänyt Kaakkurilammen pinnan ja Maria oli elänyt satua. Kurjet olivat tanssineet suolla ylväin liikkein ja metsänlaidan kitumaa oli tuoksunut alkukesää. Sinisilmäpoika oli yrittänyt koskettaa, mutta vetänyt ujosti kätensä pois.

Maria odotti Johanneksen paluuta ja siliitti kirkon rappusilla otettua rippikuvaa.

Annan huoli oli aiheellista, sillä paha oli jo jonkin aikaa pitänyt Mariaa silmällä. Annakin piti tytärtään silmällä entistä tarkemmin. Hän yritti vakuutella itselleen, että uskovaiset kasvattavat lapsistaan säällisiä ihmisiä, mutta ei päässyt irti Nivasen emännältä kuulemistaan vanhoista tapahtumista. Hän näki mielessään kylän yllä leijuvat tummat varjot.

Kun Maria pitkin kesää lähti metsään ja suolle, lapsilauma juoksi enää harvoin hänen mukanaan. Ennen niin turvallisesta tuli pelottavaa ja hänestä tuntui, että kateus ja viha olivat alkaneet sujahdella puiden välissä. Maria tunsu kuinka häntä katseltiin, vaikka ketään ei ollut näkyvissä. Kivelle kiivetessä niskaa kihelmöi. Käsivarren vaaleat ihokarvat nousivat pystyyn ja pelko kiritti askeleita kotimatalla.

Vaikka Maria juoksi lujaa ja onnistui aina pääsemään pakoon näkymättömiä seuraajiaan, ei se enää yhtenä iltana onnistunutkaan. Kun Maria oli kiipeämässä kivelleen, pojat kävivät hänen kimppuunsa ja kaatoivat maahan. Kiskoivat mekonhelman säikähtäneiden rintojen yli ja tunkivat kangasta suuhun.

Kun pojat juoksivat pois, Maria lähti yrittämään kotiin. Hän joutui joka askeleella kiskomaan jalkansa irti, aivan kuin ne olisivat tahitoneet kasvaa maahan kiinni. Vanamoiden tuoksu oli kadonnut. Maria itki ja vuosi verta.

Hän ei olisi halunnut kenenkään saavan tietää, mutta äiti näki ja tiesi heti. Isä seisoi kamarin ovelta ja vavahti kuin iskun saanut.

Huora, hän huusi, kun ei siihen hätään muutakaan osannut.

Nyt minä tiedän mikä on huora, Maria ajatteli. Hän ei saanut selvää isän muista sanoista. Kiro sanoja virtasi solkenaan.

Voit jumalauta, saatanan perkele, minä tapan ne sällit vielä! Isä katsoi Mariaa ja pyyhkäisi leukaansa.

Maria näki vesien mutkittelleen isän poskia alas.

Itkeekö se, Annakin ennätti ajatella ennen kuin Erik säntäsi ulos.

Ovi paukahti miehen jälkeen kiinni, aivan kuin se ei olisi enää ikinä halunnut aueta kenenkään tulla. Tai lähteä.

Erik yritti sulkea tapahtuneen mielestään. Hän olisi halunnut paiskata senkin oven kiinni, vaikka tiesi ettei se ikinä menisi. Hän sanoi Annalle, että tästä ei sitten puhuta, ei kotona eikä kylillä, mutta Anna oli toista mieltä ja kävi jokaisen tekoon osallisen pojan kotona.

Sole poikien vika, ei net ole semmosia, äidit sanoivat ja kiristivät esiliinojaan, paitsi kauppiaan vaimo, joka hyrähti hiljaiseen itkuun.

Isistä hurskain julisti, että synnin palkka on kuolema ja katsoi Annaa silmät viiruina. Johtajaopettaja mutisi vain vaisusti, että siinä työssä on aina ollut jotakin outoa, mutta vanhan kauppiaan nivusissa tuikahti kiivas himo, kun hän ymmärsi mitä poika oli ottanut.

Kyllä se vaan on tytön oma vika, sosiaalitoimistossa vastattiin tyyliä, kun Anna meni asiasta puhumaan. Olisi pitänyt tytön pysytellä kotona eikä laukkoa yksin pitkin metsiä, lastenvalvojana toimiva sosiaalityöntekijä selasi suu kapeana paperinippua.

Tietääköhän tyttö edes itse, kuka mies on, ja valehtelee siksi poikien päälle, nainen jatkoi kun Anna ei saanut vastatuksi. Antakaa nyt vain asian olla ja huolehtikaa hänestä paremmin, ettei tule suurempia harmeja. Sanat satoivat rakeina Annan päälle.

Maria on alaikäinen, hän yritti. Semmonen ei ole laillista. Sosiaalityöntekijän pitäisi...

Pitäisi ja pitäisi. Kaikenlaista muutakin tässä pitäisi, lastenvalvoja keskeytti Annan. On kiire!

Siinä näit, Erik ei malttanut olla ivaamatta, kun Anna illan-suussa kertoi hänelle käynnistään. Eikös se lastenvalvoja kuulu kylän hurskaimpaan sukuun ja isäntä itse istu sosiaalilautakunnan puheenjohtajana? Ja liian monet on kauppiaalle velkaa.

Ainoa, jota ei kai pelätä, on johtajaopettaja, mutta niitä on yhtä vaikea saada näille syrjäkylille kuin lääkäreitä. Niin että anna jo olla, Erikin äänessä oli kipua, mutta Anna ei tunnistanut sitä.

Mie ainaki yritin, hän vain kuiskasi. Edes joku tekee jotakin, hän jatkoi, lähti ulos ja meni jokirantaan.

Keltaoranssi täysikuu vaelsi raskain sudenaskelin taivaanrantaan kuin tasamaata, eikä se koko yönä nousisi metsänreunan sahalaiteisia kuusenlatvoja korkeammalle. Halla hiveli Peskinevalla viimeisiä vihereitä suoheiniä. Syyskuu oli lopussa.

Valonkajo leikitteli jokivedessä kuin pilkatakseen. Annan silmiin sattui.

Saatanan perkeleen jumalat!

Erik kuuli huudon ja näki ikkunasta miten Annan itkuun kouristuva hahmo katosi horsmien sekaan.

Kun kyläläiset kuulivat asiasta, he tuomitsivat Marian vaikenemalla tyystin poikien osasta. Eihän meidän kylässä nyt sellaista, ja jos onkin, siitä ei kummostakaan meteliä pidetä. Tytöt naitetaan pikaisesti ja sillä siisti. Kun Marian vatsa alkoi kasvaa, armottomat uskovaiset väistyivät hänet nähdessään tien toiselle puolelle.

Tapahtuneesta ei puhuttu edes kaupalla.

Pojat kyräilivät jonkin aikaa toisiaan, mutta eivät puhuneet asiasta keskenään. Tytöt yrittivät olla puhumatta asiasta vanhempiensa kuullen, mutta eivät koskaan pitäneet tapahtunutta Marian vikana.

Salaisuus lukittiin siitä ääneen sopimatta syvälle kylälaisten simpään, mutta missä kaksi uskonsisarta kohtasi, he loivat silmät ylös taivasiin ja huokailivat hurskaan näköisinä. Päätään yksimielisesti pudistaen katsahivat joenrannan talon suuntaan ja astuivat askeleen taaksepäin kuin tartuntaa kavahtaen.

Joskus iltaisin, juuri ennen nukahtamistaan, tytöt tunsivat kylmän pyyhkäisyn, ja vielä marraskuussa he värähtelivät nukkuessaan, kuin hoikat koivut syksyn ensimmäisessä pakkasyössä.

Pojat ajelivat mopoillaan ja kulkivat kylänraitilla kuin ei mitään. Jos he sattumalta tulivat jalan Mariaa vastaa, he vain yskäisivät yksimielisesti. Karauttivat kurkkujaan ja sylkäisivät räkäklimpin tienlaidan korkeaan lumipenkkään.

On kova mies se Mäntyrynnän Eero. Tuosta vaan voitti taas Sako-paanessa kultamitalin, kauppiaan poika rehvasteli kuin omaksi kunniakseen. Mäntyrynnän Eero on kova mies, hän toisti vaativasti ja pojat nököyttelivät myötämielisesti, niin kuin olivat aina tottuneet tekemään. Pellon Ponnella piethän mitalijuhlat, mie saatan mennä, poika jatkoi ja sai toiset kärvistelemään kateudesta.

Pojat olivat katsoneet kisoja Ruotsin TV:stä kaupan yläkerrassa välittämättä siitä, että kauppiaan hurskaaksi tiedetty vaimo eli television takia syvällä synnintunnossa. Olihan kerrassaan häpeällistä, että katolla riekkui julkeasti pirunharava, vaikka se olikin kaupan päällä roikkuvista synneistä vähäisin.

Pahempaa oli ja tulisi vuosien mittaan, mutta siitä ei Elsa tiennyt. Jo pelkästä televisiosta olisi tarvittu paljon enemmän ääneen ulisemista ja kielilläpuhumista kuin vaimoparka jaksoikaan, jotta edes sen olisi saanut anteeksi.

Elsa oli rahasta nuukan ja tunteista vajaan miehen nöyrääkin nöyrempi vaimo, jonka sotaan kelpaamaton silmäpuoli kauppias oli nainut velanpantiksi samoihin aikoihin, kun saksalaisia aseveljiä oli rauhansopimuksen velvoittamana alettu häätää kohti Norjaa.

Häitä ei sen kummemmin vietetty. Aikaan nähden isokokoinen poika tunki ahtaasta kohdusta melkein saman tien ja rikkoi äitinsä sisältä portin siskojen päästä täysiaikaisiksi. Vaimo uikutti ja lapsi itki yökaudet vinoon painuneesta hartiasta siiventynkänä nousevaa lapaluuta. Kauppias määräsi pojan nimeksi Matteus, kirosi muotopuolta ja karkasi viinapullon kanssa rantasaunalle.

Elsa joutui jo kahdeksantoistavuotiaasta elämään lyhyeksi jäävän aikansa jatkuvassa pelossa ja toisten tekemien syntien ikeessä. Hän pelkäsi jumalaa, kauppiasta ja vinoksi kasvavaa poikaansa, mutta ei suinkaan aina tässä järjestyksessä.

Vaikka Elsa oli kauppiaasta huolimatta yrittänyt aina pitää elämänsä puhtaana kuin kesäauringossa kuivattamansa lakanat, hän oli varma, että päätyy lopulta helvettiin. Syntejä kun oli toisten toimesta kertynyt vaimoraukan kannettavaksi niin paljon, että minkään kokoinen hurskaus ei enää taivaspaikkaan riittäisi. Eikä anteeksi saanut mitään, vaikka Elsa kyllä parhaansa yritti. Yhteys taivaankotiin oli mennyt poikki ajat sitten.

Ihmiset olivat seisoneet vaitonaisina joen kahta puolta, kun suomalaiset olivat aloittaneet maihinnousun Tornioon. Tykit jyllisivät, ja etelänsuunnalla taivas oli täynnä rautaa.

Ruotsin puolelle on kohta soudettava, kyläläiset olivat peloissaan. Miten karjan käy? Miten talot ja tavarat, kun kotona on vain vanhoja ja muita voimiltaan vajavaisia?

Se kauhu ei kaupalla näkynyt, kun kaksi kertaa Elsan ikäinen ja -kokoinen kauppias painoi tytön saksalaisilta varastettuja ruisjauhosäkkejä vasten ja haisi konjakille.

Elä sie tyär rimpuile, mie otan vain sen mikä kuuluu, mies survoi itsensä pelosta vapisevan tytön sisään. Met menemmä soan jälkhin vihille, isästi meni asiasta valalle.

Se on elukka, ihan ko koira, Elsa itki takaseinän likaiselle ikkunalle, mutta onneksi Hannula ei kuullut.

Teillä on liki viistuhatta markkaa syömävelkaa. Son omaruokasen maatyömiehen kesätiena hyvänä kesänä, paksumahainen kauppias röhisi tytön korvaan.

Kuin sinetiksi tekemälleen Hannula pyyhki itsensä Elsan hameeseen ja lähti taakseen katsomatta kaupan puolelle. Hän otti tukevan konjakkiryypyn, tarjosi nuukemman sodassa säikähtäneelle Veistolan nuoremmalle pojalle ja myi tiskin alta vanhalle isännälle laatikollisen kolmen tuuman rautanauvoja.

Jo viikkoja ennen maihinnousua, Hannula oli humalaisen saksalaisvääpelin myötävaikutuksella lastannut Tornion Pikku Berliinin keskusvarastolta autoonsa laatikoittain nauloja ja saranoita. Maksuksi oli riittänyt miehen sana, sillä Hannula oli luvannut kuljettaa vääpelin ja hänen suomalaisen naisensa salaa Ruotsin puolelle, jos sellainen tarpeen olisi.

Kun entiset aseveljet aloittivat vetäytymisen, vääpeli komennettiin materiaalikolonnaan, jonka reitti kulki pitkin jokivartta Muonion ja Lätäsenon kautta kohti Skibottenia ja Hannula vapautui sanastaan.

Kauppias tiesi miten päästä suoraan viinavarastoon. Näön vuoksi hän riehui humalaisten kaupunkilaisten ja yhtä humalaisten suomalaissotilaiden seassa Tornion taikayössä, ja palasi vasta aamuyöstä kaupalle Terävänokka-Volvon lavalle rakennettu vanerikoppi täynnä varastoihin jääneitä rakennustarvikkeita, konjakkia, lihasäilykkeitä ja suklaata.

Kuormurin Hannula oli Karhujärven kauppiaan vinkistä hankinut jo sodan alla, kun Aholanvaaran autosavotta oli päättynyt. Hän oli ajanut sen ilman tukkilavaa Kemijärveltä Haaparantaan ja piilottanut tutun ruotsalaiskauppiaan varastoon.

Korvaukseksi suojasta Hannula oli kuljettanut kauppiaan puolesta ruotsalaisia elintarvikkeita saksalaisten vetäytymisreitin varrella oleviin varmuusvarastoihin ja trokannut jatkosodan ajan Suomen puolella sokeria, voita ja kahvia aina Kokkolaan saakka.

Sota jatkoi marssiaan kohti pohjoista. Pian Rovaniemi jo paloi ja ylempänä jokivarressa kirkot olivat tuhkana, mutta Peskijärven kylä oli kyyristelty matalana ja säästynyt suuremmalta tuholta.

*"En halua tietää. En halua!
Olen Lapin Maria.
Olen Pajalan Maria ja Ida-Maria.
mutta Maria en ole, olen Martta,
neljännen Marian tytär!*

*Olen kaikki samalla poljettavalla
Singerillä ommelleet naiset,
vaikka en osaa edes sukkaa kutoa.*

*Minussa yhdistyy ja loppuu naisten suku.
Mariat pyristelevät sielussani
ja ompelevat sormensa verille.*

Ja vuodesta toiseen - pirta lyö."

9 789528 009542

www.annatiitta.com